

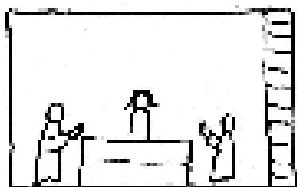
Isó Dorottya

Beszédes rajzok a Bibliához

Minden tanítási-tanulási folyamatnak alapvető kérdése, hogy a folyamat során átadott ismeret mennyire marad meg az emlékezetben, illetve milyen mértékben válik a tanuló sajátjává, mely beépül személyiségébe, meghatározóvá válik életfelfogása, magatartása, tettei tekintetében. Éppen ezért fontos annak a vizsgálata, hogy a tanítási-tanulási folyamat különböző formái, módszerei, illetve az információszerzés különböző lehetőségei milyen mértékben járulnak hozzá a tanulás hatékonyságához, eredményességéhez. Felmérések arra mutattak rá, hogy amit magunk elolvasunk, annak 10%-a marad meg az emlékezetben; amit hallunk, arra 20%-ban, amit látunk, arra 30%-ban emlékezünk vissza. Ha viszont több érzékszerv kapcsolódik be a tanulásba, akkor az eredmény sokkal jobb lesz. A szem és a fül együttes használata 50%-os eredményességet jelent; ha mindehhez még az elmondás is társul, akkor az emlékezetben való megmaradásra 70% esély van. S ha még a cselekvést, a mozgást is be tudjuk kapcsolni a tanulási folyamatba, akkor a tananyag 90%-ban megmarad a tanulók emlékezetében. Ha ezeket az ismereteket összevetjük hitoktatási gyakorlatunkkal, akkor egyrészt azt mondhatjuk el, hogy még ma is túlságosan csak a „fültre”, azaz a hallásra alapozzuk tanításunkat; másrészt elmondhatjuk, hogy legtöbben törekszünk a különböző szemléltető anyagok, és eszközök használatára - vizuális eszközök, játékok, munkafüzetek, történet eljátszása.... -, s ily módon a tanítás eredményesebbé tételére. Manapság már számtalan segítséget is kap a hitoktató, nem magának kell kitalálnia és elkészítenie szemléltető eszközeit, elég csak az interneten utánanézni, és sok-sok lehetőség közül válogathat. Nem volt ez így a 60-as, 70-es években, amikor minden hitoktató örült, ha valahonnan, általában külföldről, segédanyagot, ötleteket, használható szemléltető anyagokat kapott, melyeket alkalmazhatott tanítása során.

A 70-es években került kidolgozásra Németországban az a szemléltető módszer is, amelyet ma ismertetni szeretnék. Úgy vélem, hogy ez a mód-

szer - nem csupán azért, mert olcsó, bár ez sem elhanyagolható szempont -, hanem elsősorban a mély tartalmi összefüggéseket, lelk eseményeket vizuálisan kifejezni képes tulajdonsága miatt, ma is értékes, remek segítség a hitoktatásban, a rajzok megragadnak a gyermekek emlékezetében, s így a bibliai történetek mondanivalói is megmaradnak bennük. Módszerüket „Sprechzeichnungen zur Bibel” néven nevezik, mely utal arra, hogy rajzaik, ábráik nem pusztán illusztrációk, vagyis egy meghatározott tárgy külső formájának visszaadását célzó rajzok, hanem szimbólumok, jelek, amelyek a tárgyak legjellegzetesebb vonását ragadják meg, amiből mindenki ráismer az adott tárgyra, s a rajzok ily módon fejeznek ki belső összefüggéseket. (pl. a ház, mint a védettség, elrejtettség szimbóluma).



Ezt az alapkoncepciót próbáltam kifejezni a módszer magyar nevével is, melyet, jobb híján, így sikerült megfogalmaznom: **beszédes rajzok a Bibliához**.

„Nem ismerek még egy olyan módszert, mely ilyen harmonikusan fejezi ki az elmondott történetet, ami ilyen könnyen tanítható, nem követel semmi nagy ráfordítást, és ilyen sokoldalúan használható.” - fogalmaz a módszert bemutató könyv előszavában a lelkész-szerző.

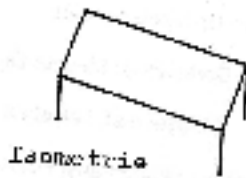
A módszer jellegzetességei

1. Az embert mindig testben ábrázolja, és nem pálcika-emberkéssel, mert a gyermekek az embert elsősorban így ismerik fel a rajzon. Az Istent viszont soha nem ábrázolja, hanem csak egy felhővel jelképezi. A felhőből kinyúló kéz arra mutat: most az Isten cselekszik.





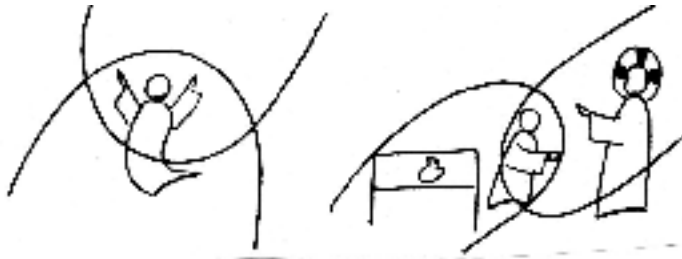
2. A rajzok nem perspektivikus ábrázolásban készülnek, hanem izometrikusan. Ez azt jelenti, hogy minden átlós vonal párhuzamos marad.



3. A kezeket vagy a kéz ujjait aránytalanul nagyra rajzolja, ha ezzel valami fontos mondanivalót tud kifejezni. Pl. az imádkozó ember könyörgését, vagy amikor Jézus tanítványokat hív el. (Ismerős számunkra ez a technika Mathias Grünewald oltárképéről is!)



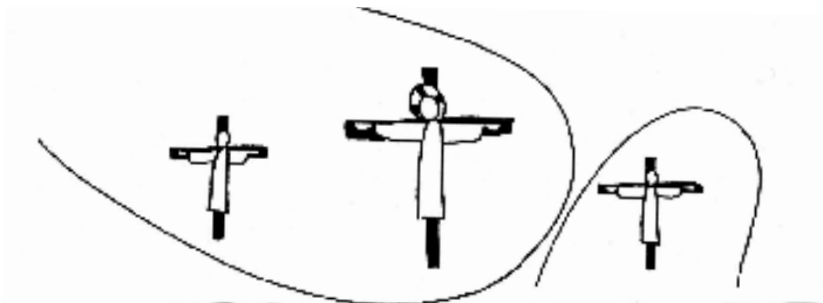
4. Ezeken a képeken megfigyelhetünk még egy jellegzetességet: a görbe vonalat, mely szimbolizálja a földit és a mennyeit, valamint a bűnöst, a gonoszt és a tisztát, a tökéletest. A lefelé nyitott vonal az alatta lévő ember földi dolgokhoz kötöttségét fejezi ki; a vonalból kinyúló kéz az Isten, a mennyei utáni vágyódást, könyörgést fejezi ki; a felfelé nyitott vonal pedig az ember Istenhez tartozását hirdeti.



5. Ha a bűnt különösen hangsúlyozni akarja, akkor e görbe vonal mindig „kígyóvá” válik, mint amely a bűn szimbóluma.



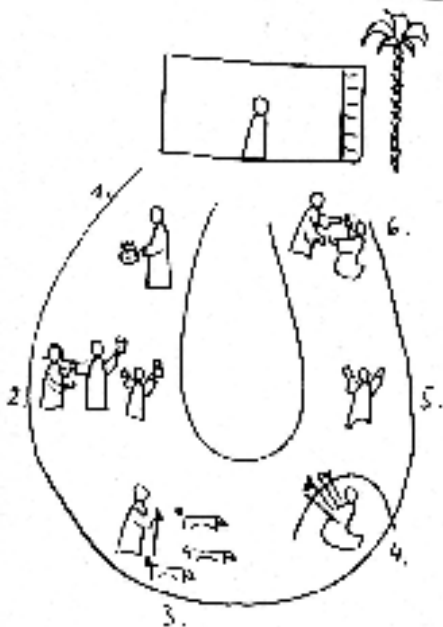
6. Az, hogy egy ember a kép jobb vagy bal oldalán van - természetesen a gyermekeknek jobbra, vagy balra -, szintén szimbolikus jelentést hordoz. Gondoljunk a jobb latorra, aki valóban „jobb” volt, megtért, s a bal latorra, aki még az utolsó órában is csak szidalmazni tudta Jézust! De gondolhatunk Jézus példázatára is: lesz, akiket jobb keze felől állít, és lesz, akiket a bal keze felől.



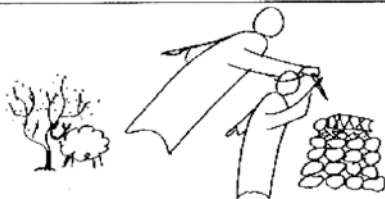
7. Érvényesül a szimbolikus jelleg a méretkülönbségekben is. Pl. a jelentős ember nagyobb a képen, a jelentéktelen kisebb.



8. Egy bibliai történet több jelenetben való ábrázolásánál jelentősége van annak, hogy a jelenet a kép tetején vagy alján helyezkedik el. Így érzékelteti a rajz a történet szereplőjének „változásait”, mélységeit, illetve magasságait. Legjellegzetesebb példa erre a tékozló fiú példázatának „beszédes rajza”.



9. Az egyes jelenetek egyébként a hitoktató szándéka szerint következhetnek egymás után balról-jobbra: például egy gyógyítási történet elmondásakor; következhetnek lentről felfelé: például az „Ábrahám hitének próbatétele” történet elmondásakor, vagy, mint ahogyan az előbb láttuk, a példázatok esetében, következhetnek kör alakban is. Azt is mindig a hitoktató dönti el, hogy egy-egy történetet több jeleneten át rajzol le a gyermekeknek, vagy ún. panoráma képet készít, mely egy képen ábrázolja a történet egészét.



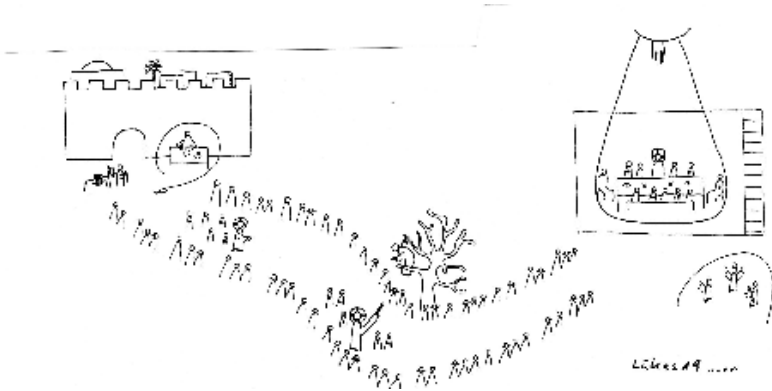
3 1.10-13 Da rief der Engel: "Lass deine Hand nicht an den Knaben und an 'Ima' anheben!"



2 1.6-9 ...und gingen die beiden miteinander...



1 1.1-5 Da stand Abraham da? Da? Morgen... 22...



Hogyan jön létre egy „beszédes rajz”?

1. A hitoktatónak mindenképp előtte az alapformák rajzolását kell begyakorolni, hogy a tanítás során a rajzolás gördülékenyen menjen. Rajzolni lehet krétával vagy filces táblára, de akár egy tapétadarab hátoldalára is.
2. A tanításra való készülődés során először a bibliai történetet igyekszünk a lehető legjobban megérteni.
3. Ezután jelenetekre bontjuk a történetet, és megtervezzük a jelenetek képi formáját.
4. Végiggondoljuk, hogy a módszer jellegzetességei közül melyik alkalmazása szükséges és fontos a történetünkhöz, melyek segítenek legjobban a történet lényegének kifejezésében. Eldöntjük, hogy panoráma képet készítünk, vagy többjelenetes rajzot, s ha emellett döntünk, kiválasztjuk, milyen sorrendben következzenek az egyes jelenetek.
5. Mielőtt a gyermekek elé állnánk, ha szükséges, gyakoroljuk a történet elmondását, miközben rajzolunk.

Mi a haszna ezeknek a rajzoknak?

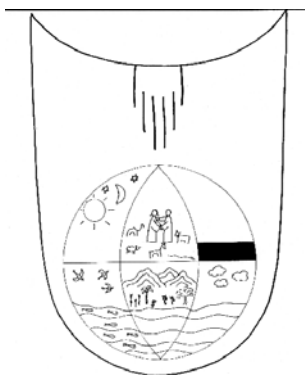
1. Vizualitásukkal segítenek a gyermekeknek a történet memorizálásában.
2. Ha a gyermekek a történet elmondása után lerajzolják füzetükbe őket, akkor segítséget jelentenek a foglalkoztatásban és az elmélyítésben.
3. Összefoglaló és ismétlő órák alkalmával nagyszerű segédeszköz.
4. Alapul szolgálhatnak egyéb, gyermekeket foglalkoztató tevékeny-

ségnek. Pl. A rajzok alapján lehet kollázst készíteni (színes, tépelt papírdarabokkal ragasztjuk le a rajzot); lehet applikációt készíteni (ez az egyes figurák színes papírból való kivágását, majd felragasztását jelenti); lehet flanell-figurákat készíteni...., vagy készülhetnek egyszerűen csak olyan gyermekrajzok, melyek individualizálják, azaz saját fantáziájuk alapján rajzolják meg „beszédesebb rajzainkat”.

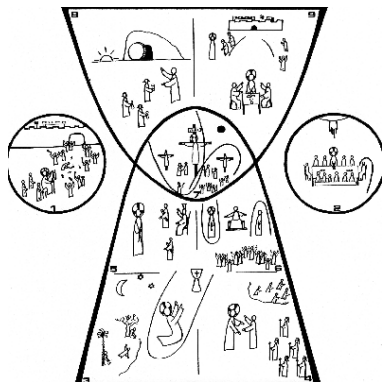
Hogyan ábrázol ez a módszer komplex történeteket, és hogyan tesz a gyermekek számára érthetővé közismert bibliai igéket?

Ennek bemutatására álljon itt néhány példa a könyvből!

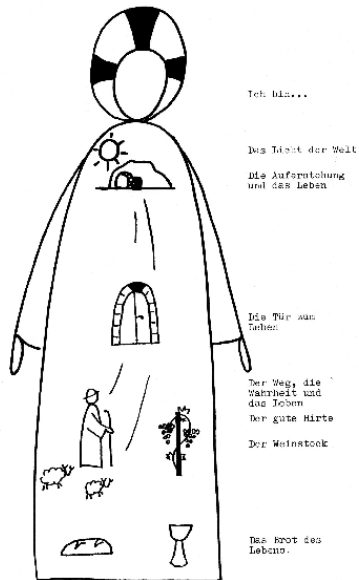
1. A világ teremtése:



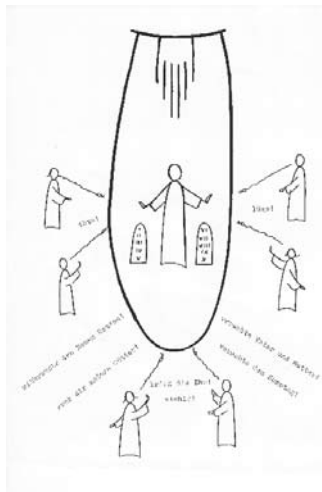
2. Jézus szenvedése:



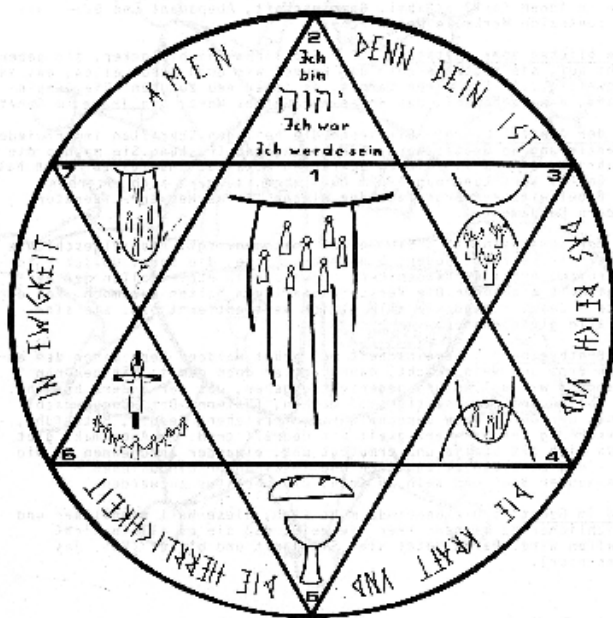
3. „Én vagyok” mondások:



4. Istennek kell inkább engedelmeskednünk, mint az embereknek. (ApCsel 5,29):



5. Miatyánk:



Bízom abban, hogy sikerült hitoktatásban dolgozó társaim érdeklődését felkelteni ez iránt a módszer iránt. Bízom abban is, hogy további munkájuk, tanításuk számára gazdagodást jelenthet a módszer használata, elindítja a fantáziát, hogy újabb és újabb „beszédesebb rajzok” szülessenek, s ezzel mindig egy újabb lépést is tehesünk Urunk missziói parancsának teljesítésében a gyermekek között végzett szolgálatban.

Az evangélikus hitoktatás és gyermekmunka könyvei

1. Keresztfa titka tündököl - bibliai olvasókönyv 5 év hittananyagával, Útmutató című tanári kézikönyvvel, és öt munkafüzetrel (Isten ajándékai, Isten útjai, Isten népe, Isten szabadítása, Isten országa) - sorozatszerkesztő: Isó Dorottya
2. Krisztus népe Isten nagy csodája - egyházismeret evangélikus családok részére - Tubán József; szerkesztő: Isó Dorottya
3. Isten ajándékai - hittankönyv 6-7 éveseknek tanári kézikönyvvel

- Lacknerné Puskás Sára
- 4. Isten cselekszik - hittankönyv 8-9 éveseknek tanári kézikönyvvel - Baranyainé Rohn Erzsébet-Schaller Bernadett-Tillai Zsófia
- 5. Isten közöttünk van - hittankönyv 9-10 éveseknek tanári kézikönyvvel - Koczorné Heinemann Ildikó-Pintér Zsuzsa
- 6. A hit útján - hittankönyv tanári kézikönyvvel - Lacknerné Puskás Sára
- 7. Az Úr az én pásztorom - hittankönyv - Aczélné Bízik Eszter-Kerekgyártóné Filló Mónika
- 8. Krisztus tanúi a változó világban - egyháztörténeti hittankönyv tanári kézikönyvvel - Sárkányné Horváth Erzsébet-Trajtlerne Koppányi Ágnes
- 9. Egyháztörténet - hittankönyv - Jánosi Valéria
- 10. Hazai egyháztörténet - hittankönyv - Sólyom Jenő
- 11. Közelebb a Bibliához - hittankönyv tanári kézikönyvvel - Soly-már Mónika
- 12. Közelebb az Ószövetséghez - hittankönyv tanári kézikönyvvel - Varga Gyöngyi-Zsugyel Adél
- 13. Közelebb az Újszövetséghez - hittankönyv tanári kézikönyvvel - Sólyom Anikó
- 14. Közelebb az úton - hittankönyv tanári kézikönyvvel - Sándor Éva-Sólyom Anikó
- 15. Közelebb Jézus Krisztushoz - hittankönyv tanári kézikönyvvel - Sándor Éva
- 16. Ószövetségi hittankönyv és olvasókönyv - Sólyom Anikó
- 17. Örömhír Jézus Krisztusról - hittankönyv tanári kézikönyvvel - Soly-már Mónika-Sólyom Anikó
- 18. Az evangélium igazsága - hit- és erkölcsstan - Pröhle Károly
- 19. Konfirmációi Káté
- 20. Kézműves napló a teremtés 7 napjáról - Boda Zsuzsa
- 21. Gyermekvár 1-2. - szerkesztő: Boda Zsuzsa
- 22. Tök Tóbiás kalandjai - Füller Tímea
- 23. Hogyan tanítsunk hittant? - Tamminen-Vesa-Pyysiainen